

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра практичної психології та психодіагностики

СИЛАБУС
вибіркової дисципліни циклу професійної підготовки

Психологічний супровід кризових станів та залежностей

підготовки Бакалавр
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми Практична психологія

*Силабус навчальної дисципліни
для денної форми навчання*

Силабус навчальної дисципліни «Психологічний супровід кризових станів та залежностей» підготовки бакалаврів, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, за освітньо-професійною програмою Практична психологія

Розробник:

Мельник А. П., кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психодіагностики Волинського національного університету імені Лесі Українки

**Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри
Практичної психології та психодіагностики**

Протокол № 2 від 8 вересня 2021 р.

Завідувач кафедри: Людмила МАГДИСЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Психологія (Практична психологія)	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 180 / 6		Рік навчання 2
		Семестр 4-ий
ІНДЗ: <u>нема</u>		Лекції 36 год.
		Практичні 36 год.
Мова навчання українська	Бакалавр	Самостійна робота 96 год. Консультації 12 год. Форма контролю: екзамен

II. Інформація про викладача

ППП Мельник Антоній Петрович

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри практичної та клінічної психології

Контактна інформація: мобільний телефон +380972141624; електронна адреса antonij_m@ukr.net

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 202. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис дисципліни

1. Анотація. Дисципліна «Психологічний супровід кризових станів та залежностей» підготовки є вибірковою із природничого циклу підготовки фахівців-психологів. Теми дисципліни дають уявлення про кризові стани як наслідок залежності особистості.

Пререквізити:

Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального та професійного циклів підготовки попередніх років навчання: загальна психологія, основи практичної психології, психодіагностика.

Постреквізити: клінічна психологія, патопсихологія, психологічне консультування, психотерапія.

Мета дисципліни – ознайомлення студентів із широким колом теоретико-методологічних питань психології залежностей та їх наслідків, формування системи наукових знань в галузі профілактики та консультування осіб, що мають певні залежності та знаходяться в кризовому стані.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: психологічний супровід осіб з залежностями, що знаходяться в кризовому стані.

Завдання курсу: знання з теорії психологічних залежностей, мотивації та факторів, які детермінують процес реабілітації та профілактики наслідків психологічних та фізіологічних залежностей; понятійний апарат з психології залежностей на базі ознайомлення з основною психологічною літературою; вміння та навички роботи з діагностичними методиками та інтерпретації отриманих даних для постановки психологічного діагнозу; навички проведення консультування осіб, схильних до залежностей та кризових станів.

IV. Результати навчання (Компетентності)

Студенти будуть компетентними у таких питаннях:

Загальні:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Скласти та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР14. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР15. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР16. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР17. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

V. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. Роб.	Конс ульт.	Конт р. Роб.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи проблеми кризових станів та залежностей особистості							
Тема 1. Теоретичні підходи до феномену супроводу кризових станів та залежностей особистості	18	4	4		10		
Тема 2. Поняття про кризові стани та залежності, їх ознаки та різновиди.	20	4	4		10	2	
Тема 3. Особливості впливу залежностей та кризових станів на емоційно-поведінкову діяльність особистості.	24	6	6		10	2	
Тема 4. Кризових стани: їх класифікація та причини виникнення.	20	4	4		10	2	
Разом за модулем 1	82	18	18		40	6	
Змістовий модуль 2. Шляхи подолання психологічної травми							
Тема 5. Організація та проведення психологічного супроводу кризових станів та залежностей особистості	34	6	6		20	2	
Тема 6. Психосоціальна підтримка осіб, що знаходяться в кризовому стані	34	6	6		20	2	

Тема 7. Психосоціальна підтримка осіб, що перебувають в різних видах залежності	30	6	6		16	2	
Разом за модулем 2	98	18	18		56	6	
Всього годин:	180	36	36		96	12	

VI. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента: відвідування занять є обов'язковим. За умови відвідування та якісної підготовки до занять студент може набрати максимальну кількість балів поточного оцінювання. За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу, навчатися он-лайн. За бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Списування під час модульних контрольних робіт заборонене.
- Письмові роботи студента обов'язково проходять перевірку на наявність плагіату (допускається не більше 20 % текстових запозичень).
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Максимально оцінюється робота студента на занятті (за умови успішної відповіді). За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за певний вид діяльності). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

VII. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем, або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо). Залік відбувається у формі усного опитування. Студент може не скласти його, якщо за результатами поточного оцінювання та модульної контрольної роботи набирає 75 і більше балів.

VIII. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

IX. Рекомендована література

1. Алкогольная и наркотическая зависимость у подростков: Руководство для медицинских и социальных работников / Бабюк И. А. и др. Донецк: Донеччина, 2004. 192 с.
2. Антонян Ю. М., Леонова О. В., Шостакович Б. В. Феномен зависимого преступника. Москва: Аспект Пресс, 2007. 192 с.
3. Вебер Т. Травмафокус: спеціалізований психотерапевтичний метод для роботи зі стресом, травмою та хронічним болем. Харків: Litera Nova, 2020. 164 с.
4. Гашека Т. В. Практичні рекомендації для проведення психокорекційної роботи з підлітками за наявності суїцидальних ідеацій. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 7. С. 68–72.
5. Железнякова Ю.В. Основні характеристики адиктивної поведінки. *Теорія і практика сучасної психології*. 2016. № 2. С. 4–8.
6. Кризова психологія: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності «психологія» / укл. Кривоконь Н.І. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 17 с.
7. Магдисюк Л. І., Мельник А. П. Психологія життєвих криз та кризове консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 100 с.
8. Максимова Н. Ю., Толстухова С. В. Соціально-психологічний аспект профілактики адиктивної поведінки підлітків та молоді. Київ, 2000. 200 с.
9. Мороз Р. А. Психологія травмуючих ситуацій та надання психологічної допомоги : методичні рекомендації. Миколаїв: Іліон, 2016. 224 с.
10. Москаленко В.Д. Зависимость: семейная болезнь. Москва: ПЕР СЭ, 2008. 352 с.

11. Моховиков А. Н. Телефонное консультирование. Москва: Смысл, 1999. 410 с.
12. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію. Львів: Вид-во Українського католицького університету «Свічадо», 2014. 120 с.
13. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика: монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 540 с.
14. Психологічна допомога учасникам АТО та їх сім'ям: кол. моногр. / М. Мушкевич та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 356 с.
15. Психологія екстремальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів: навч.-метод. посіб. / Т. І. Дучимінська та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 236 с.
16. Руководство по аддиктологии / под. ред. проф. В. Д. Менделевича. Санкт-Петербург: Речь, 2007. 768 с.
17. Сорокіна О. А. Психологія залежності: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2014. 180 с.
18. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування. Київ: Главник, 2007. 144 с.
19. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник. Львів: ЛьВДУВС, 2014. 192 с.
20. Юрєва Л. Н., Больбот Т. Ю. Компьютерная зависимость: формирование, диагностика, коррекция и профилактика. Дніпро: Пороги, 2006. 196 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Соціально-історичний аспект проблеми залежностей в практичній психології..
2. Поняття та основні теорії залежностей та кризових станів.
3. Особливості переживання людьми залежностей у близьких.
4. Основний психологічний зміст суб'єктивної мотивації залежностей.
5. Проблема залежностей в Україні. Основні тенденції та риси залежностей в Україні.
6. Аддиктивна мотивація.
7. Неусвідомлюване в залежностях.
8. Ризикована гра і ризикована безпечність.
9. Форми та види залежностей.
10. Форми та зміст психосоціального супроводу.
11. Форми та зміст медико-психологічного супроводу.
12. Способи та механізми формування залежностей.
13. Основні теорії фізіологічної та психологічної залежності.
14. Психологічні особливості особистості залежної людини.
15. Соціально-психологічні фактори ризику, що сприяють виникненню психологічної залежності.

16. Соціально-психологічні фактори ризику, що сприяють виникненню фізіологічній залежності.
17. Поняття про кризу та критичну ситуацію.
18. Поняття про кризову подію та її характеристики.
19. Психологічний зміст переживання.
20. Методологічний інструментарій психологічних засобів корекції кризових станів.
21. Класифікація видів допомоги в кризових ситуаціях..
22. Програма кризової допомоги, як моделі подолання кризової ситуації..
23. Схема втручання в кризовій ситуації..
24. Психологічна допомога при втраті особистісної цілісності.
25. Особливості надання допомоги людині, що знаходиться в передсуїцидальному стані.
26. Навіювання суїцидальних настроїв засобами масової інформації, літературними творами.
27. Особливості виникнення та перебігу суїцидальної поведінки у молоді.
28. Медико-психологічна структура надання допомоги після суїцидальної спроби
29. Візуальна діагностика людини, яка знаходиться в передсуїцидальному стані
30. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває в алкогольному стані
31. Особливості надання психологічної допомоги людям, що перебувають у алкогольній залежності
32. Специфічні поведінкові та психологічні прояви алкоголізму
33. Візуальна діагностика людини що знаходиться в стані алкогольного сп'яніння
34. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у наркотичному стані
35. Класифікація та основні групи наркотичних речовин
36. Основні фактори наркотичної залежності
37. Основні критерії та стадії формування наркотичної залежності
38. Психологічна допомога та супровід наркозалежної особи.
39. Мотиви вживання алкоголю та наркотичних речовин серед неповнолітніх
40. Класифікація неповнолітніх токсикоманів у залежності від вигляду токсичної речовини та способу її вживання
41. Психологічні типи наркоманів
42. Візуальна діагностика людини, що знаходиться в стані наркотичного сп'яніння
43. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах кризового стану.

44. Основні засоби психологічної підтримки потерпілого в умовах кризового стану.
45. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при маренні та галюцинаціях
46. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при нервовому тремтінні
47. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при плачу
48. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при апатії
49. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при руховому збудженні
50. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при ступорі.
51. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при агресії.
52. Візуальна діагностика агресивних намірів особистості
53. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при істеричі
54. Особливості надання екстреної психологічної допомоги при страху
55. Різні ознаки фізіологічного й патологічного афектів
56. Візуальна діагностика фактичних переживань людини за її зовнішніми проявами
57. Рекомендації по встановленню контакту з психічно хворою людиною
58. Візуальна діагностика осіб із психічними аномаліями
59. Міжособистісний простір
60. Бар'єри спілкування в професійній діяльності практичного психолога.